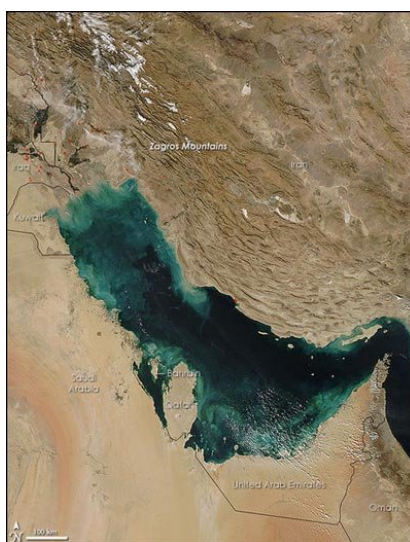

۱۰ اردیبهشت روز ملی خلیج فارس

خلیج فارس (یا شاخاب پارس) آبراهی است که در امتداد دریای عمان و در میان ایران و شبه جزیره عربستان قرار دارد. پس از خلیج مکزیک و خلیج هادسون سومین خلیج بزرگ جهان بشمار می‌آید. خلیج فارس از شرق از طریق تنگه هرمز و دریای عمان به اقیانوس هند و دریای عرب راه دارد، و از غرب به دلتای رودخانه اروندرود، که حاصل پیوند دو رودخانه دجله و فرات و پیوستن رود کارون به آن است، ختم می‌شود. کشورهای ایران، عمان، عراق، عربستان سعودی، کویت، امارات متحده عربی، قطر و بحرین در کناره خلیج فارس هستند. در این میان سواحل شمالی خلیج فارس تماماً در جغرافیای سیاسی ایران قرار دارند. به سبب وجود منابع سرشار نفت و گاز در خلیج فارس و سواحل آن، این آبراهه در سطح بین‌المللی، منطقه‌ای مهم و راهبردی بشمار می‌آید.

نام تاریخی این خلیج، در زبان‌های گوناگون، ترجمه عبارت «خلیج فارس» یا «دریای پارس» بوده‌است. همچنین در تمام نقشه‌های سازمان‌های بین‌المللی نام رسمی این خلیج، «خلیج فارس» است. سازمان آبنگاری بین‌المللی از نام «خلیج ایران» برای این خلیج استفاده می‌کند.

تاریخچه پیدایش خلیج فارس

زمین‌شناسان معتقدند که در حدود پانصد هزار سال پیش، صورت نخستین خلیج فارس در کنار دشتهای جنوبی ایران تشکیل شد و به مرور زمان، بر اثر تغییر و تحول در ساختار درونی و بیرونی زمین، شکل ثابت کنونی خود را یافت.

جغرافیای مکانی خلیج فارس

خلیج فارس در ۲۴ تا ۳۰ درجه و ۳۰ دقیقه عرض شمالی و ۴۸ تا ۵۶ درجه و ۲۵ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد. این خلیج توسط تنگه هرمز به دریای عمان و از طریق آن به دریاهای آزاد مرتبط است. از بین کشورهای همسایه

خلیج فارس، کشور ایران بیشترین مرز آبی مشترک را با خلیج فارس دارا می‌باشد. جزایر متعددی در خلیج فارس وجود دارند. از جمله تنب بزرگ تنب کوچک

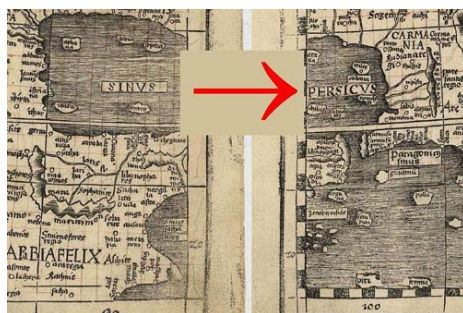

نقشه ۱۶۸۹

محدوده رسمی و بین‌المللی مرزهای آبی خلیج فارس بر اساس اعلام سازمان آبنگاری بین‌المللی: محدوده شمال شرقی خلیج فارس و دریای عمان است.

آب و هوای خلیج فارس خشک و نیمه استوایی است. در تابستان دما گاهی تا ۵۰ درجه سانتی‌گراد می‌رسد و میزان تبخیر بیشتر از میزان آب‌های وارده می‌شود. در زمستان دما تا ۳ درجه سانتی‌گراد هم گزارش شده است. رودهای ورودی به این خلیج ۲۰۰ چشمه آب شیرین در کف و ۲۵ چشمه آب کاملاً شیرین در سواحل آن جریان دارند که منشا همگی آنها از کوه‌های زاگرس در ایران است. آب‌های شیرینی که وارد خلیج فارس می‌شوند عمدتاً محدود به روان آب‌های کوه‌های زاگرس در ایران و کوه‌های ترکیه و عراق است.

رودخانه‌های اروند، کارون، جراحی، مند، دالکی و میناب بزرگترین و پرآب‌ترین رودخانه‌هایی هستند که به خلیج فارس می‌ریزند که بیشتر سرچشمه‌های آنها در کوه‌های زاگرس قرار دارند.

ایران در راستای حفظ میراث فرهنگی، معنوی و تاریخی خود، ۱۰ روز اردیبهشت ماه را که همزمان با اخراج پرتقالی‌ها از تنگه هرمز است، روز ملی خلیج فارس در تقویم رسمی کشور رسمیت داده است.

جزایر خلیج فارس

جزایر زیادی در خلیج فارس وجود دارند که برخی از آنها از اهمیت بالایی برخوردارند. که به کشور ایران تعلق دارند. عبارت‌اند از: قشم، کیش، جزیره خارک، ابوموسی، تنب بزرگ، تنب کوچک و جزیره لاوان و سیرپ .. خلیج فارس در محور ارتباطی بین اروپا، آفریقا، آسیای جنوبی و جنوب شرقی از نظر راهبردی در منطقه از جایگاه خاصی برخوردار است. بطور کلی، خلیج فارس از نظر جغرافیای سیاسی، استراتژیک، منابع انرژی فسیلی، و تاریخ و تمدن یک پهنه آبی مهم و حساس در دنیا محسوب می‌شود.

افق خلیج فارس در منطقه پارس جنوبی

محیط زیست خلیج فارس

خلیج فارس یکی از بزرگ‌ترین پناهگاه‌های موجودات دریایی، دلفین‌ها، کوسه ماهی‌ها و بسیاری از موجودات دریایی دیگر می‌باشد. متخصصان محیط زیست به دلیل نبود کارشناس و متخصص ویژه، نبود هزینه‌های پژوهشی و فقدان دانش کافی، گونه‌های مختلف جانوری پستاندار در خلیج فارس را در معرض خطر و آسیب می‌بینند. خشکسالی و عدم ورود مواد مغذی به آب، موجب کوچک ماندن و عدم رشد کافی برخی از آبزیان خلیج فارس شده‌است.

آلودگی محیط زیست خلیج فارس

در دهه‌های گذشته آلودگی زیست محیطی یکی از چالش‌های مهم در این پهنه آبی بوده‌است. از آن جایی که ۶۰ درصد از ذخایر نفت جهان در خلیج فارس است، احداث سکوه‌های نفتی و مجتمع‌ها و پالایشگاه‌ها در اطراف خلیج فارس و ورود نفت، مواد شیمیایی و پساب‌ها به داخل آب از عوامل مهم این آلودگی می‌باشند. یکی از مهمترین آلودگی‌های خلیج فارس در زمان و عبور سالانه بیش از ۱۰،۰۰۰ شناور از خلیج فارس و دریای عمان که ۷۵ درصد آن‌ها به حمل و نقل نفت خام و محصولات نفتی مربوط است و در پی آن تخلیه مواد زائد مختلف مانند آب شستشوی موتور، فاضلاب، آب، این منطقه حساس " تعریف شده است. "

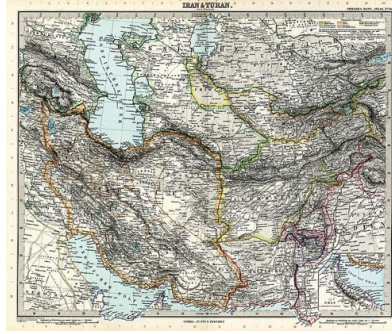
Persia. Janssonius . ۱۶۶۶

تثبیت نام خلیج فارس

دلایل تاریخی: در این خصوص در سالهای اخیر به اندازه کافی اسناد و کتاب منتشر شده است و نام خلیج فارس در کتب و منابع تاریخی و جغرافیایی مورد بررسی قرار گرفته است.

دلایل حقوقی:

- اسناد سازمانهای بین‌المللی
- نقشه‌های رسمی و نیمه رسمی
- قراردادهای رسمی
- کنوانسیونهای بین‌المللی

خلیج فارس در نقشه ایران و توران در دوره قاجار

که توسط آدولف اشتیگر ۱۸۹۱، نقشه‌نگار آلمانی تهیه شده است.

دلایل تاریخی و کاربرد مستمر این نام

نام خلیج فارس از دو هزار و چهارصد سال در همه زبانها حتی در زبان عربی بطور مستمر وجود داشته‌است، تنها جمال عبدالناصر بود که با این نام بنای مخالفت گذاشت. ایرانیان این فرصت را با توجه به جمعیت رو به افزایش عرب در اطراف خلیج فارس نباید بدهند که خدش‌های به حقانیت تاریخ ایران وارد آورند.

از دیدگاه حقوق بین‌الملل

سازمان ملل و سازمانهای بین‌المللی و تخصصی نام خلیج فارس را همچنان نام اصلی و معتبر دانسته و تغییر نام خلیج فارس را نپذیرفته‌اند. فهرست سازمان‌های بین‌المللی و فهرست سازمان‌های چنددولتی سازمان ملل متحد تاکنون در ۵ نوبت، نام رسمی و تغییر ناپذیر آبرای جنوب ایران را "خلیج فارس" اعلام کرده‌است.

قراردادها و عهدنامه‌ها

تابلوی خیابان خلیج فارس در قاهره

نام خلیج فارس از دوره اسکند مقدونی و از طریق مورخان یونانی به

مارسیده است و مربوط به دورانی است که تمدن های بزرگ زمان ، تمدن ایرانشهری – یونان و روم و مصر بوده است. لذا پرداختن به نظرات پان عربیسم جمال عبد الناصر چندان ضروری نیست.

نام های اسطوره ای خلیج فارس

منطقه جغرافیایی دریای جنوب از نظر، زمین شناسی، زیست شناسی، انسان شناسی و جغرافیایی چندان دیرینه است که عده ای برآنند که خلیج فارس گهواره تمدن جهان یا خاستگاه نوع بشر است.

اینجا ایرانشهر است، دارنده دشت های فراخ و اسب های تیزرو که از سخن راستین و خردمندی و پهلوانی آگاهی دار هرگز فریبین ، خوش اندام و نبرد آزما با چالاکی یاد شده، کسانی هستند که از جنگ و پیروزی، هرگز نمی خسبد، نخستین ایزد معنوی آنها پیش از برآمدن خورشید فنا ناپذیر بالای کوه بر می آید و از آن جایگاه بلند سراسر منزلگاه های آریایی را می نگرد.

در کتیبه معروف به منشور کوروش که به شرح فتوحات کوروش دوم پادشاه هخامنشی می پردازد، فرمانروای پارسیان نیز این لقب را به دریای سواحل جنوبی سرزمین خویش داده است:

منم کوروش، شاه جهان، شاه بزرگ، شاه دادگر، شاه بابل، شاه سومر و شاه چهار گوشه جهان پسر کمبوجیه که بر اورنگ پادشاهی نشستهم. همه پادشاهان از دریای بالا تا دریای پائین، همه مردم سرزمین های دوردست، از چهار گوشه جهان، همه پادشاهان و همه کوچ نشینان مرا خراج گذاردند.

علت نام گذاری به خلیج فارس طبق اسناد تاریخی

در کتاب اسناد نام خلیج فارس، میراثی کهن از علت نام گذاری خلیج فارس را از دیدگاه عده ای از جغرافی دانان مشهور بیان نموده است. بطور نمونه کتاب سر آرنولد ویلسن Sir Arnold Wilson که در سال ۱۹۲۸ به نام خلیج فارس (Persian Gulf) به چاپ رسیده است.

ضمن نقد سابقه تاریخی و جغرافیایی خلیج فارس و بیان آثار نویسندگان مغرب زمین مشاهدات خود را نیز بیان کرده و نوشته است "هیچ آبراهی چه در گذشته و چه در حال حاضر برای زمین شناسان، باستان شناسان، تاریخ شناسان، جغرافی دانان، سیاحان و دانش پژوهان اهمیتی بیشتر از خلیج فارس نداشته است این آبراه از هزاره قبل از میلاد تا کنون از هویت فارسی و ایرانی برخوردار است.

دوره هخامنشیان یا Persians ، دریانوردی ایرانیان در خلیج فارس، قریب پانصد سال پیش از میلاد مسیح و در دوران سلطنت داریوش اول آغاز شد. داریوش که نخستین ناوگان دریایی جهان را به وجود آورد، کشتی های او طول رودخانه سند را تا کرانه های اقیانوس هند و دریای عمان و خلیج فارس پیمودند، و سپس شبه جزیره عربستان را دور زده و تا انتهای دریای سرخ کنونی رسیدند. او برای نخستین بار در نزدیکی کانال سوئز فعلی، فرمان کندن آبراهی را داد تا کشتی هایش از طریق همین آبراه به دریای مدیترانه راه یافتند. در کتیبه ای که در محل این کانال به دست آمده نوشته شده است:

من پارسی هستم. از پارس مصر را گشودم. من فرمان ایجاد این کانال را داده‌ام تا بتوانم از رودی که از مصر به سوی پارس روان است، به دریای پارس برسم. پس این جوی کنده شد آن چنان که فرمان داده‌ام و ناوهای ما آیند از مصر از این آبراه به فارس چنان که خواست من بود.

خلیج فارس در دوره هخامنشی

از سفرنامه فیثاغورث ۵۷۰ قبل از میلاد تا سال ۱۹۵۸ در تمام منابع مکتوب جهان نام خلیج فارس و یا معادل‌های آن در دیگر زبانها ثبت شده‌است. در دوره داریوش دوم، ناوگانی ایرانی به رهبری یکی از سردارانش ماموریت یافت تا جهان را دور بزند. ناوگان وی متشکل از تعداد قابل توجهی کشتی بادی و پارو عازم دریای مدیترانه و سواحل آفریقا، (موریتانی)، شد و تا سواحل بنین نیز پیش رفت ولی در اثر برخورد با اقوام وحشی منطقه سفر را ناتمام گذاشتند.

یونانیان و رومی‌های باستان

در تمامی نقشه‌های کهن نام خلیج فارس را ثبت شده‌است. یونانی‌های باستان، از جمله بطلمیوس، این خلیج را «پرسیکوس سینوس» یا «سینوس پرسیکوس» که همان خلیج پارس است نامیدند از آنجا که این نام برای نخستین بار برگرفته از منابع غیر ایرانی بود، هیچ نژادی در آن وجود نداشت. و هم چنان یونانیان بودند که اول بار، سرزمین ایران را نیز «پارسه» و «پرسپولیس» یعنی شهر یا کشور پارسیان نامیدند. در سایر منابع نیز خلیج فارس با لفظ پرسیکون کای تاس (Persikonkaitas) نام برده‌است. مورخان دوران اسکندر نیز از این آبراه به نام «پرسیکون کیت» یاد می‌برد.

گزنفن (Xenophon) تاریخ نگار یونانی هم از آب‌های جنوب ایران به نام خلیج فارس یا خلیج پارسیان یاد کرده‌است.

نام آبراه پارس همیشه «خلیج فارس» است، این آبراه برای ایرانیان که صاحب حکومت‌های مقتدر بوده و امپراتوریهای آن در سده‌های متوالی گسترده بوده، هم از نظر تاریخی و سوق الجیشی و هم از نظر نظامی اهمیت داشته است تا بدینوسیله بتوانند با کشتی‌های خود به دریای بزرگ دسترسی پیدا کرده و به قدرت تاریخی خود را حفظ کنند.

در دوران معاصر

صاحب نظران بر این باورند که اصطلاح «خلیج عربی» برای نخستین بار در دوره قیومت شیخ نشین‌های خلیج فارس توسط کارگزاران انگلیس و بطور ویژه از طرف یکی از نمایندگان سیاسی انگلیس مقیم در خلیج فارس به نام رودریک اوون انجام شد که در کتابی به نام حبابهای طلایی از نام خلیج عربی استفاده کرد. ولی در تمام کتب و نقشه‌های جغرافیایی نامی غیر از خلیج فارس موجود نیست.

منابع تاریخی و جغرافیائی دنیا، خلیج فارس را تنها نام مستند تاریخی می‌دانند وزارت امور خارجه بریتانیا درباره نام این آبراه، هم به صراحت نام خلیج فارس را صحیح دانسته‌است. تحریف نام "خلیج فارس" سناریویی بود که بعد از ملی شدن صنعت نفت طراحی شد. در ابتدا کتاب "رودریک اوون" بود بنام حبابهای طلایی در خلیج عربی.

لیکن هیچ نقشه‌ای مستند در این راستا نبود و اسناد تاریخی از چناب استواری برخوردارند که پان عربیسم جمال عبد الناصر هم موفق به تغییر این نام نشد. سازمان ملل و سازمانهای بین‌المللی نیز بر اصالت تاریخی و حقوقی نام خلیج فارس تاکید دارند. باید توجه داشت که از لحاظ تاریخی سرزمین‌های عربی به مدت ۱۲۰۰ سال جز امپراطوری عثمانی بودند. (جنگ بین الملل اول)

تلاش‌های دولت ایران در برابر تغییر نام

دولت ایران در روز ۱۳ مرداد سال ۱۳۳۷ به دلیل تغییر نام خلیج فارس به خلیج عربی از سوی عراق و برخی دیگر از کشورهای عربی و انگلیس اعتراض خود را به دولت جدید عراق به رهبری سرهنگ قاسم که با یک کودتای نظامی بر سر کار آمده بود و تمایل به حرکت‌های آزادی خواهانه مصر به رهبری جمال عبدالناصر داشت، اعلام کرد. چند سال بعد گمرک و پست ایران از قبول محموله‌هایی که به جای خلیج فارس نام خلیج عربی بر روی آن نوشته شده بود، خودداری کرد. ایران همچنین در مجامع و کنفرانس‌های بین‌المللی نیز در صورت به کار بردن این اصطلاح ساختگی از سوی نمایندگان کشورهای عرب واکنش نشان می‌داد.

شاه فقید ایران، در دو نوبت در مصاحبه‌های خود به جعل نام خلیج فارس اعتراض نمود. برای اولین بار در سند مورخ پنجم مارس ۱۹۷۱ میلادی رسماً به دبیرخانه سازمان ملل اعلام کرد که: " نام درست و تاریخی خلیج فارس است."

در یازدهم شهریور سال ۱۳۷۱ هنگامی که نخست وزیر جمهوری یمن در اجلاس سران جنبش عدم تعهد که در جاکارتا پایتخت اندونزی برگزار می‌شد، از نام ساختگی خلیج عربی استفاده کرد، با اعتراض شدید نمایندگان ایرانی رو به رو شد.

او سرانجام از نمایندگان ایران عذرخواهی کرد.